

Juryrapport NSV-dissertatieprijs 2021

Uitgesproken op 25 november 2021 door professor Aafke Komter

De jury, bestaande uit Pauline Meurs, Paul Schnabel en Aafke Komter, stond dit jaar voor de moeilijke opgave om uit een zevental dissertaties, alle van een hoog tot zeer hoog niveau, een winnaar te kiezen. De proefschriften vertoonden een aangename afwisseling in, en combinatie van een kwantitatieve en kwalitatieve benadering. Gelukkig was er één criterium dat er bij één dissertatie toch echt uitsprong: en dat is de ‘sociologische verbeelding’, in de mooie traditie van C. Wright Mills. Hoe vertaal je alledaagse problemen, gangbare denkbeelden, normatieve of gedragsmatige vanzelfsprekendheden in een sociologische vraagstelling waardoor ze in een nieuw licht komen te staan? Dat is wat Saskia Glas deed in haar proefschrift ‘*Where are the Muslim feminists? Religiosity and support for gender equality in the Arab region*’.

Een nieuwjaarsnacht in Keulen in 2016 met honderden aangiften van seksueel geweld, de meeste daders waren Arabische vluchtelingen. Geert Wilders noemde het een ‘seksuele jihad’. ‘Wij’, met onze moderne westerse waarden, kwamen tegenover ‘zij’ te staan, met hun archaïsche vrouwonvriendelijke opvattingen. Hoe verhouden zich deze gangbare ideeën tot moderne, op empirische gegevens gebaseerde, wetenschappelijke inzichten? Leidt ‘religieuze socialisatie’ noodzakelijkerwijs tot vrouwonvriendelijke opvattingen? Glas verzet zich tegen monolithische denkwijzen over *de* Islam, *de* Arabische wereld (zoals in het Oriëntalisme van Saïd) en onderzoekt hoe religiositeit de denkbeelden over gendergelijkheid onder mensen in Arabische landen beïnvloedt.

Op basis van de antwoorden op vragen uit de Arab Barometer en de World Values Study laat zij zien dat het zinvol is een onderscheid te maken tussen verschillende dimensies van zowel religiositeit als gendergelijkheid. Sommige, maar niet alle dimensies van religiositeit blijken de steun voor gendergelijkheid te verminderen: religie is niet per definitie patriarchaal. Generalisaties inzake ‘religie’ en ‘gendergelijkheid’, of naar ‘de Arabische regio’ zijn dus niet zonder meer gerechtvaardigd; er is geen rechtstreekse relatie tussen beide begrippen, en sommige landen zijn patriarchaler dan andere. Wanneer Glas haar onderzoek toespitst op ‘Moslimfeministen’, blijkt de tegenstelling tussen religiositeit en feminisme opnieuw niet terecht: deze vrouwen combineren een sterke mate van religiositeit met een bovengemiddelde steun voor gendergelijkheid.

Glas concludeert dat het in maatschappelijke debatten over de tegenstelling tussen Islam en feminisme ontbreekt aan nuancering. Niet alleen is de opvatting over feminisme als inherent westers problematisch en strijdig met de empirie, ook is de groep Moslimfeministen veel groter dan publieke debatten suggereren.

Naar het oordeel van de jury kent deze dissertatie een aantal bijzondere verdiensten, die de toekenning van de NSV-prijs rechtvaardigen.

Allereerst is dat de grote maatschappelijke betekenis van de onderzoeksvraag en –resultaten, die een zeer essentiële nuancering in de beeldvorming over de Islam opleveren.

Ten tweede geeft Glas blijk van een indrukwekkende kennis over zowel de relevante literatuur als over de regio, die ze combineert met een vermogen tot scherpzinnig en onafhankelijk denken.

Een derde verdienste is het door haar ontwikkelde theoretisch kader van ‘life course theory’ en ‘(embedded) agency’, waarin ze de onderzoeksresultaten zinvol weet in te bedden.

In de vierde plaats wil de jury haar kundige methodologie- en statistiekgebruik noemen.

Tot slot biedt de dissertatie een knappe combinatie van verschillende disciplines en invalshoeken, waardoor de bevindingen verder verdiept en genuanceerd worden.

De jury kent daarom met veel genoegen de prijs toe aan Saskia Glas, en wil haar – en ook haar (co-)promotoren Peer Scheepers, Marcel Lubbers, en Niels Spierings – daarmee van harte feliciteren. De wetenschappelijke carrière van Saskia Glas was, met twee cum laudes voor haar twee studies, en een eerdere prijs van de KHMW, al prachtig begonnen; de jury hoopt met deze prijs een steentje bij te dragen aan een glansrijk vervolg.